

CZIGÁNY DEZSŐ (1883–1938)

Csendélet kínai vázával, 1920 körül |
Still-life with Chinese Vase, around 1920

Olaj, falemez | Oil on woodboard, 94 x 83 cm
Jelezve jobbra fent | Signed above right: Czizgany

PROVENIENCIA | PROVENANCE:
| egykor Detrói Ernő gyűjteményében

Kezdő ár | Starting price: 18 000 000 Ft / 45 570 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft
Estimate: 75 949 – 101 266 EUR

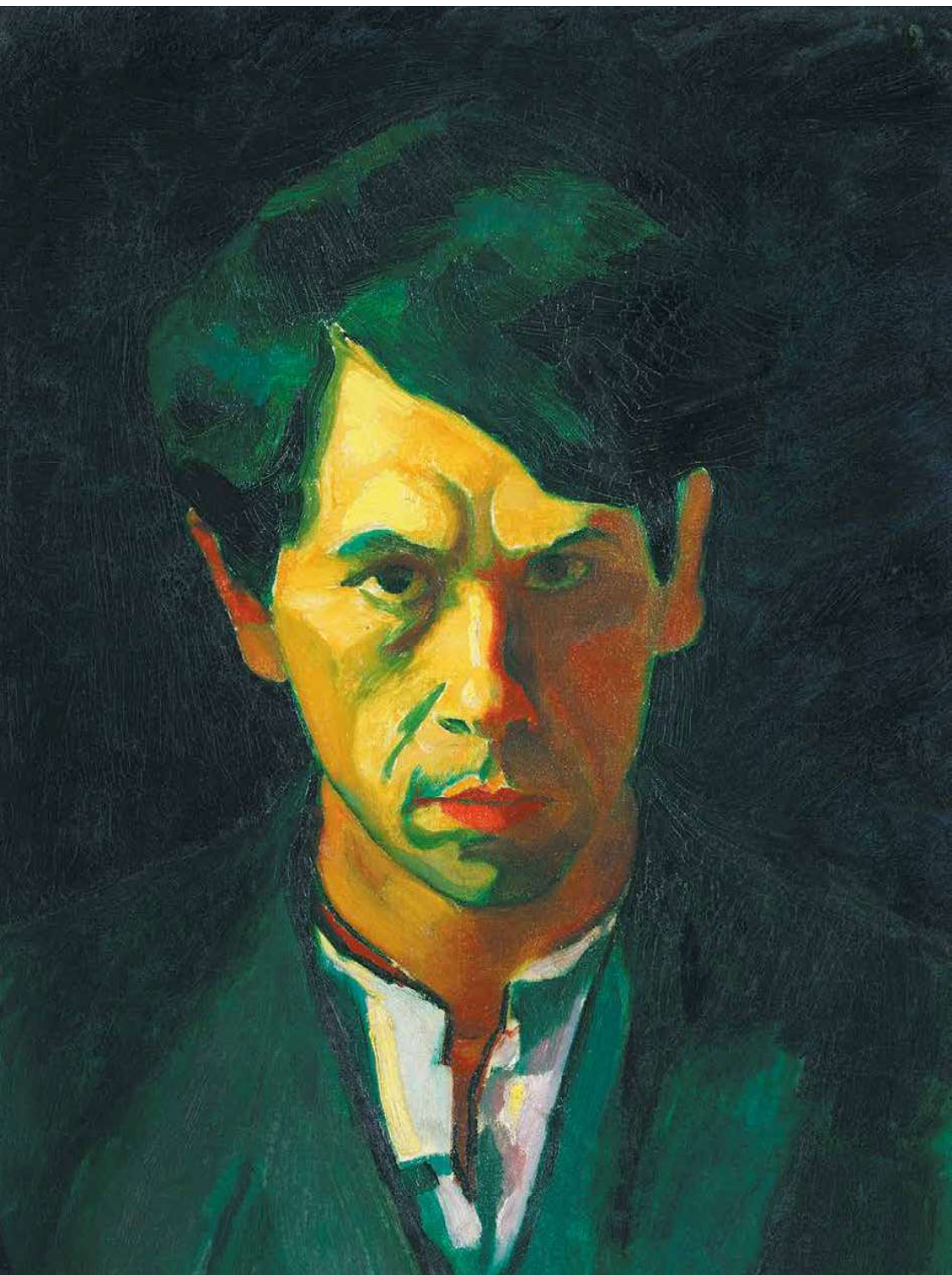

1. Paul Cézanne: Egy kosár alma, 1895
Art Institute Chicago, Chicago

Néhány dísz- és használati tárgy, könyvek, pár gyümölcs, egy tükör és néhány kép a falon. Ennyi éppen elég volt Czizgány Dezső számára – mivel vérbeli festőművész volt –, hogy a csendéletfestés évszázados hagyományainak tiszteletben tartásával, de minden ízében modern és naprakész remekművet alkosson.

Czizgány 1911 és 1925 között a budapesti Százados úti művésztelepen élt és dolgozott. A most aukcióra kerülő festményén „főszereplő” rendkívül dekoratív, nagyméretű kínai porcelánváza, a művész több 1915 körüli csendéletén is feltűnik. Ebbe a műcsoportba tartozik a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében lévő *Csendélet fedeles vázával* is, mely 1983 júniusában a „Hónap műtárgya” megtisztelő címen szerepelt a nagyközönség előtt.

2. Moise Kisling: Csendélet gyümölcsökkel, 1913
Petit Palais, Genf

3. Czigány Dezső: Csendélet, 1920 körül
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

4. Czigány Dezső:
Csendélet fedeles vázával, 1920 körül
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A közgyűjteményben lévő festmény és a most aukcióra kerülő kép tárgyegyüttese és komponálási módja hasonló, a festésmódjuk viszont egészen különböző. Míg a múzeumi darabon a hideg, mesterséges világítás figyelhető meg, addig a most felbukkant képen megjelenő tárgyak az ablakon beözönlő, intenzív nyári napsütésben pompáznak. Ennek megfelelően a festésmód is eltérő, a fényárban úszó tárgyak kontúrjai felolvadni látszanak, a nyári gyümölcsök pedig, kis túlzással szinte a néző szeme láttára érnek még zamatosabbá. A fény megpróbál birakra kelni a tárgyak Czigány által erőteljesen hangsúlyozott plasztikájával, és éppen ez a feszültség biztosít különleges ízt és egyedi jellemzőket, még az azonos műcsoporton belüli daraboknak is.

Czigány tehát sosem ismételte önmagát, még az azonos téma is mindig újabb és újabb művészi megoldásokra sarkallta. Czigány *Csendélet kínai vázával* című remekén a hideg és meleg színek összhangja mesteri fokon érvényesül, melyet a kékeszöld háttér tárgyakon megjelenő reflexei csak tovább gazdagítanak. A cézanne-i alapvetés, mely előbb geometrikus alapformákra redukálja a természeti látvány elemeit, majd színekkel modellálja azokat plasztikussá, Czigány számára mindig meghatározó és irányadó volt. Ez a művészi gondolkodás érhető tetten a *Csendélet kínai vázával* című festményén is, azzal a kitételrel, hogy itt és máskor sem utánzásról, vagy a nagy francia posztimpressionista mester stílusának szolgái hajszolásáról van szó, csupán a korábban kidolgozott és bevált festői metódus logikus követéséről és egyben

naprakész modernizálásáról. Zseniális kompozíciós megoldásnak tekinthető a dekoratív váza tükör általi ismétlése, mert enélkül a kompozíció meglehetősen aszimmetrikus és egyensúly nélküli lenne. A tükörben megjelenő kép a képben motívum kompozíciós egyensúlyteremtő szerepét Czigány egyébként máskor is sikerrel alkalmazta.

Csendéleteinek festésmódjára általánosan jellemző a tárgyak szinte tapintható, szobrászi formálása, mely zártsgot és klasszikus nyugalmat sugall, majd mindezt vibráló festékfoltok és ecsetvonások egészítik ki és bilentik dinamikus egyensúlyba. Az így létrejövő feszültség révén váltak Czigány csendéletei ízig-vérig modern, a huszadik század első évtizedeiben fénykorát élő európai modernizmus kiemelkedő darabjaivá.

RUM ATTILA

5. Czigány Dezső: Őnarokép, 1909